

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 724/2017-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. apríla 2018 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 114/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 114/2013 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice-okolie prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 114/2013 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie, každému v sume po 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice-okolie p o v i n n ý zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice-okolie je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia spolu v sume 374,81 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Ivety Rajtákovvej, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 724/2017-16 z 28. novembra 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 114/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom sú v procesnej pozícii žalovaných „o zaplatenie sumy 6 354,38 € s príslušenstvom“, dochádza k zbytočným prietahom. Poukázali na to, že žaloba bola podaná 10. mája 2013 Spoločenstvom vlastníkov bytov [REDAKOVANÉ], pričom konanie nie je doteraz právoplatne skončené.

3. Sťažovatelia konštatovali, že vec nie je po skutkovej ani právnej stránke zložitá a nie sú si vedomí, že by svojím konaním prispeli k priet'ahom v konaní.

4. Sťažovatelia vytkli, že okresný súd počas celého konania nepostupoval v súlade so svojimi povinnosťami, a zdôraznili nasledujúce obdobia pasivity, resp. uskutočnenie nasledujúcich úkonov, ktoré podľa nich zjavne nesmerovali k čo najrýchlejšiemu prejednaniu a rozhodnutiu vo veci:

„... Dňa 27. 2. 2014 podala právna zástupkyňa sťažovateľov podanie vo veci sp. zn. 13C/114/2013, v prílohe ktorého predložila splnomocnenie na zastupovanie v tomto konaní. Dňa 13. 1. 2015 doručil súd sťažovateľom výzvu z 8. 1. 2015, aby sa vyjadrili k žalobe a zároveň ich aj poučil o procesných právach a povinnostiach. Medzi uvedeným podaním právnej zástupkyne a dňom, kedy súd doručil výzvu na vyjadrenie sa k žalobe, prešiel takmer rok.

... Dňa 22. 7. 2015 bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľov prostredníctvom súdu podanie Správy domov Košice s. r. o. zo dňa 18. 5. 2015. Súd svoj úkon, v ktorom právnej zástupkyňi sťažovateľov doručil podanie Správy domov Košice s. r. o., označil ako urgencia, napriek tomu, že právna zástupkyňa sťažovateľov nebola v omeškani so splnením žiadnej povinnosti v tomto konaní. Odo dňa, kedy súd dostal podanie Správy domov Košice s. r. o. (ktorá o sebe tvrdí, že je žalobcom), do dňa doručenia tohto podania právnej zástupkyňi sťažovateľov, prešli viac ako 2 mesiace. Podľa názoru sťažovateľov je pre takýto jednoduchý úkon, akým doručenie podania žalobcu žalovanému bezpochyby je, časový úsek viac ako 2 mesiace neprimerane dlhý.

... Právna zástupkyňa sťažovateľov doručila súdu dňa 23. 7. 2015 podanie, v ktorom navrhla, aby boli v konaní predložené listinné dôkazy preukazujúce prechod práv uplatňovaných v predmetnom konaní pôvodným navrhovateľom na spoločnosť Správa domov Košice s. r. o. Odvtedy uplynuli viac ako 2 roky a 3 mesiace a súd doteraz neadresoval sťažovateľom nijaký úkon. Tento stav vyvoláva pocit právnej neistoty, ktorý sťažovatelia nevedia nijakým spôsobom odstrániť.“

5. Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu vo veci

konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie, každému v sume 3 500 €, ako aj náhradu trov konania.

6. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. 1 Spr V/692/17 z 28. decembra 2017 doručeným ústavnému súdu 5. januára 2018 vyjadrila k sťažnosti predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu, a tiež poukázala na nasledujúce:

„Z prehľadu a priebehu vykonaných úkonov v konaní sp.zn. 13C/114/2013 vyplýva obdobie nečinnosti tunajšieho súdu v období od septembra 2013 - od zaplataenia súdneho poplatku za žalobu žalobcom až do januára 2014, kedy sa nevykonali v spise žiadne úkony, až po predložený rozhodnutia Okresným súdom Košice I. Zároveň podotýkam, že od januára 2014 bol postup súdu v konaní sťažený opätovnými dopytmi na Obecný úrad [REDAKOVANÉ] pre zisťovanie aktuálneho pobytu žalovaných.

Od marca 2014 sa v spise nevykonávali žiadne úkony až do januára 2015 kedy súd vyzval žalovaných na vyjadrenie sa k žalobe, ktorú si právna zástupkyňa žalovaných v 1. a 2. rade prevzala dňa 4.3.2014 pri nazretí do súdneho spisu. Od uvedeného obdobia sa úkony v spise vykonávali priebežne, ktoré boli sťažené zo strany žalobcu neprevzatými súdnymi zásielkami a opätovnými urgenciami na predloženie listinných dôkazov, resp. úpravy petitu žaloby ako aj nepredložením žiadaného spisu Okresným súdom Košice I.

Od januára 2016 po úprave žalobného petitu zo strany právneho nástupcu pôvodného žalobcu sa nevykonávali žiadne úkony, spis bol na základe skutočností, že zákonná sudkyňa [REDAKOVANÉ] sa vzdala výkonu funkcie sudcu ku dňu 1.10.2017 pridelený sudkyni tunajšieho súdu [REDAKOVANÉ] dňa 6.10.2017 a následne pri opätovnom prerozdeľovaní spisu na základe opatrenia predsedu súdu bol spis sp.zn. 13C/114/2013 dňa 6.12.2017 pridelený na prejednanie a rozhodnutie sudkyni tunajšieho súdu [REDAKOVANÉ], ktorá v tomto konaní začala priebežne konať. Na základe výzvy súdu, ktorá bola odoslaná právnemu zástupcovi žalobcu dňa 19.12.2017 s uvedením lehoty 10 dní, sa spis nachádza na lehote.“

7. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. K vyjadreniu predsedníčky okresného súdu zaujala na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právna zástupkyňa sťažovateľov. Vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu v elektronickej podobe 31. januára 2018 uviedla, že vyjadrenie okresného súdu len potvrdzuje sťažovateľmi namietaný postup okresného súdu a vyplýva z neho, že *„jediným obdobím, ktoré by mohlo byť dané na ťarchu sťažovateľov, bolo obdobie od 22. 1. 2014 do 27. 2. 2014, teda obdobie 1 mesiaca v konaní, ktoré trvá už 4 a pol roka, kedy súd zisťoval pobyt sťažovateľov“*. Z vyjadrenia okresného súdu podľa nej tiež vyplýva, že *„súd nevykonal žiadne úkony v období od septembra 2013 do januára 2014 (4 mesiace), od marca 2014 do januára 2015 (10 mesiacov), od januára 2016 do septembra 2016 (8 mesiacov) a od septembra 2016 do októbra 2017 (12 mesiacov)“*.

9. Právna zástupkyňa sťažovateľov zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

11. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Zároveň namietajú aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľmi označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd

postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6, § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

18. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde sú sťažovatelia v procesnej pozícii žalovaných v konaní o zaplatenie sumy 6 354,38 € s príslušenstvom, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

19. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil závažné okolnosti na strane sťažovateľov, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

20. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu konania a zistil, že z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu, chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu a predloženého súdneho spisu vyplýva, že okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný v období

od septembra 2013 do januára 2014, od marca 2014 do januára 2015 a od januára 2016 do decembra 2017.

21. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti okresného súdu približne 3 roky a 1 mesiac.

22. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 114/2013 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

23. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľov, mu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 114/2013 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o s'ťažnosti s'ťažovateľov právoplatne skončená.

III.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

25. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

26. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

27. Sťažovatelia v sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každému v sume 3 500 €, čo odôvodnili predovšetkým celkovou dĺžkou konania pred okresným súdom, pocitom márnosti snahy dovolať sa spravodlivosti a neakceptovateľne dlhým stavom právnej neistoty.

28. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

29. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

30. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní spolu približne 3 roky a 1 mesiac, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľov, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

31. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

32. Sťažovatelia vo svojej sťažnosti požadovali náhradu trov konania, ktorých výšku nešpecifikovali.

33. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

34. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2016 v sume 884 €. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti) po 147,33 €.

35. Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa zastupovala dve osoby, v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Vychádzajúc z uvedeného, hodnota jedného spoločného úkonu právnej služby v tomto prípade predstavuje 147,33 €. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľov nárok aj na náhradu režijného paušálu 8,84 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Právna zástupkyňa je zároveň platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľom, spolu takto predstavuje sumu 374,81 €.

36. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2018